

פרק חדש מהספר "קול התור"

בשנת תש"ו – תש"ז הכין ר' שלמה זלמן ריבלין – מצאצאי תלמידי הגר"א שעלו לא"י – את הספר "קול התור" כדי להביאו לדפוס. בספר היו אמורים להיות שבעה פרקים העוסקים ב"גאולה", מתומצתים ערוכים ומעובדים עפ"י כ"י של ר' הלל משקלוב. התדפיסים שהוכנו כבר על ידו היו רק עד חלקו השני של פרק ה', אולם הספר לא הגיע לידי הוצאה לאור, והתדפיסים נשארו כשלעצמם.

שנה לאחר שחרור ירושלים בשנת תשכ"ט נתגלו תדפיסים אלו ע"י "הועד להפצת קול התור" – בני ברק, ועל ידי הרב מנחם מנדל כשר זצ"ל. שניהם הוציאו את הספר הנ"ל באותה שנה בכדי שלא יאבד, מבלי ידיעה זה על זה. (ס' קול התור בהוצאת "הועד להפצת קול התור" הנו דפוס צילום של התדפיסים שהכין רש"ז ריבלין, נוסף לנ"ל מבוא מכ"י של רש"ז ריבלין וכן מבוא על הספר ועל שיטתו מ"הועד" הנ"ל. הרמ"מ כשר הוציאו כנספח לספרו "התקופה הגדולה" בתוספת מבוא גדול ומפתח, עם הערות על חלק מהספר מכ"י של רש"ז ריבלין אך בהשמטת ח"ב של פרק ה'. הספר כולו יצא לאור בדפוס סדר חדש).

להוכחת אמיתותו של הספר בכללותו, מקוריותו ושייכותו ל"תורת הגאולה" של הגר"א ותלמידיו יש לציין את הדברים הבאים:

(א) מקבילות מספרי הגר"א ותלמידיו בנגלה ובנסתר אשר בעצם כבר מביאים את כל עקרונות תהליכי הגאולה וסעיפיה אשר מובאים ב"קול התור" בהרחבה.

(ב) ספרים ואנשים אשר ראו את הכ"י של הס' "קול התור" עוד לפני שיצא לאור והביאו מתורתו ורעיונותיו.

(ג) מסמכים הסטוריים מכת"י ומספרים מתקופת עלית תלמידי הגר"א לא"י המעידים על "תורת הגאולה" שהיתה בידם, על מטרותם ושיטתם בעליה ויישוב א"י וגילוי ה"קץ המגולה" באופניו השונים.

(ד) חומר חדש מ"תורת הגאולה" של הגר"א ותלמידיו מכת"י אשר עדיין לא יצאו לאור. כמו כן בידינו תדפיסים של ספר אשר עדיין לא יצא לאור השופך אור רב על "תורת הגאולה" של תלמידי הגר"א ועל ס' "קול התור". שם הספר "ברית אבות בסערת אליהו" אשר כתבו ר' יוסף ריבלין חלוץ ההתיישבות היהודית מחוץ לחומות ירושלים. תוכן הספר, פזמוני גאולה מלאי רמזים ורעיונות הגאולה בנגלה ובנסתר מתורתם של הגר"א ותלמידיו אשר חלקם כבר הובא בס' "קול התור", וכן מסורות הסטוריות מתקופת עלית תלמידי הגר"א. הספר נכתב בשנים תרס"ו – תר"ח.

מקום רב יש להאריך להסביר ולפרט את יסוד תורת הגאולה אשר יצאה מבית מדרשו של הגר"א אך אין כאן המקום להאריך ואי"ה "עוד חזון, למועד".

לאחר שכבר הודפס ספר "קול התור" בהוצאת "הועד להפצת קול התור" נמצא ע"י פרק נוסף בכ"י והם מסרוהו לנו.

פרק זה שיך לחלק ב' של פרק ה' וזאת עפ"י ההערה של רש"י ריבלין (עמ' תע"א הע' ג, שם הע' נג) וכן עפ"י "תוכן הפרק" של פרק ה' (עמ' תקכ"ב) שבסופו מצוטט חלק מהפרק החדש. בפרק זה מוזכרים גם עניני קיצים ומועדים אשר עליהם נאמר "ללכי גלית לאברי לא גלית" (סנהדרין צט.) — "לבא, לפומא לא גליא" (קה"ר יב י), והעסק בהם הוא רק ללבב קדושי הרעיון יחידי סגולת האומה, מכל מקום למען יצטרפו ויתלבנו הדברים ראינו חובה להדפיסו ולא יסתם אורו הגנוז.

לפרק נוספו הערות ומראי מקומות בקצרה לתועלת המעיין — א. קוסמן.

א

"לכל זמן ועת לכל חפץ"!, רמזין טמירין בדרכי האתחלתא בסוד "צפנת פענח"?. קיצי מועדים בסוד "עת הזמיר"¹ ו"עת לחננה"² תוך שבע הפקידות מן השעה הראשונה³ של אור הבוקר⁴ לאלף השישי בתקופת אחרית הימים בדור האחרון⁵, עד הקץ האחרון קץ הפלאות (דניאל א').

"עת הזמיר הגיע", עת הזמיר באה בז' הפקידות דאתחלתא, ובכל פקידה ז' דרגין, ובכל דרגא שבעה מדורין, הפקידה הראשונה (ש)התחילה מתחילת אור הבוקר שנת ת"ק לאלף השישי בפ' כי תצא⁶ ובא⁷ יעודו הגדול של רבינו הגר"א בפס' "אבן שלמה וצדק"⁸ שבו ראה רבינו את שמו ויעודו⁹, כי מיד אחרי זה מחיית עמלק, ואחריה כי תבא¹⁰ אל הארץ¹¹ בהתחלת המאה [ה]שביעית באלף השישי, היינו תחילת שנת תר"א שממנה מתחילה [ה]התגלות המשיחית בסוד חכמה עליונה ויחד איתה חכמה תתאית

1. קהלת ג, א — באור פסוק זה עיין קול התור פ"ד (עמ' תקכ"א), ועי' שם פ"א ס"ח (עמ' ת"ע).
2. בראשית מא, מה — לבאור ענין זה עיין קול התור פ"ג, ועי' בהגר"א ת"ז קלט, ג ד"ה וכל גיא ינשא. ותו"ח ח, ד ד"ה בהון כל.
3. שה"ש ב, יב — ע' קה"ת פ"ד ס"ב (עמ' תקכ"ב).
4. תהילים קב, יד — ע' קה"ת פ"ד ס"ג (עמ' תקכ"א).
5. מש' ת"ק, 6. ב"לא זכו" מתחילה הגאולה רק מ"אילת השחר" (אסת"ר י, יב) שע"ז נא' "ליני הלילה... וגאלתיך אנכי... שכבי עד הבקר" (רות ג, יג) עי' בהגר"א ת"ז נז, א. ועי' רור"ר ז, א בפ"י הרד"ל אות א'.
7. ע' קה"ת פ"א הע' נ"ג (עמ' תע"א), א, יב, ה.
8. בלקוטי הגר"א שבס"ס אמונה והשגחה (עמ' מג) בשם ר"ח מואלדין, ועי' במאמר הר' חרל"פ "עליות אליהו" (נספח ל"חזון ציון", אמרות טהורות).
9. נראה שצ"ל ובה. 11. דברים כה טו.
10. ע' בהק' לפאת השולחן (דף ה, ד) ועי' בהגר"א לספד"צ פ"ה לד, א. ותו"ח מט, א ד"ה ואורייתא. ושם ה, ג ד"ה וחשבונות. ועי' קה"ת פ"ג.
11. ע' אמונה והשגחה שם, וכן הוא תמיד שלפני ביאה לא"י יש בירור — מחית עמלק, יעקב אבינו בחזרתו לא"י נאבק עם עשיו ושרו ומנצחו וכשעולה השחר עובר את הירדן. בגאולת מצרים "אשר קרן בדרך". בגאולת בית שני מחית המן ואח"כ עליית עזרא ונחמיה. וכן בגאולה, מחית הערב רב בנ"ז, ואח"כ עליה לא"י. וכן הוא בסדר הפרשיות הנ"ל, וכן במעגל השנה ר"ה וי"ו"כ מחיית הרע ואח"כ סוכות (שהוא כנגד א"י — בהגר"א שה"ש א, ד) השראת שכינה, וארבעת המינים לנצחון (עי' ויק"ר פ"ל ילקו"ש אמור תרנ"א, ועי' ספד"צ פ"ה ושם בבהגר"א לה, א ד"ה כנגדן) ואח"כ שמ"ע "עשה לי סעודה וכו'" (עי' סוכה נה:).
12. יתר באור ע' קה"ת פ"ג ס"ז (עמ' תקי"א) ועי' חזון ציון עמ' 33.

הבאה באתערותא דלתתא, יחד עם התפתחות חכמת המדע הבאה בדרך הטבע¹⁵ לפי המובא בזוה"ק פ' וירא (דף קי"ז) "בשית מאה שנין לשתיתאה יתפתחון תרעי דחכמתא דלעילא ומכועי דחכמתא לתתא" וכו'. ומשנה זו היינו משנת ת"ר ואילך מתחיל קול התורן¹⁵ באורו של רבינו הגר"א ההולך ואור עד נכון היום¹⁶. והדבר נרמז גם בסוד המכתב של רבינו¹⁷ הסגור בפקודתו של רבינו לא לפתחו עד עבור מאה שנה היינו שנת "עת לחננה"¹⁸.

15. ע' קה"ת פרק ה' ח"ב (כל ח"ב המדבר לגבי שבע חכמות המדע הושמט במהדורת הר' כשר והנרפס רק במהדורת "הועד" — כ"ב).

15*. ע' קה"ת פ"ב סלי"ח (עמ' תפ"ד). 16. עפ"י משלי ד, יח.

17. הכונה למכתב סתום הכתוב בר"ת וברומים, פורסם מכ"י לראשונה בש' תרנ"ח כקובץ "תורה מציון" שנה ג' חוברת ג', וכן בר"ס מסורת התורה והנביאים — וילנא תרס"ו. ולפי דברי הרד"ל שם "לא אית אינש על יבשתא דיכיל כתבא הנא להביתו, ואך אליהו עתיד לפרשו". וע' ס' הגאון החסיד עמ' שכא — ב, תולדות הגר"א עמ' קט. (העתק של מכתב סתום זה נמצא גם בין כת"י האדר"ת בשינויים).

18. לפי הגירסא כאן מאה ש' היינו ש' תרי"ג וא"כ זמן הכתיבה היה בשנת תקי"ג וצ"ע מהי. (ואולי צ"ל "כי עת לחננה" דהיינו תרמ"ג, שהם מאה ש' אחר נסיונו השני של הגר"א לעלות לא"י בש' תקמ"ב (תחילת השעה השניה) ע' קה"ת עמ' תקט"ז. וצ"ע, כי הרד"ל שנפטר כבר בש' תרט"ז ראה מכתב זה. מסורות נוספות לגבי זמן פתיחת המכתב מוכחות במקורות דלעיל, ע' שנים או ק' אחרי פטירת הגר"א. מסורת נוספת מייחסת מכתב זה לרבי אברהם בן הגר"א ומפרשת ענין זה על בא עת פטירתו.

ב

דרשת¹ ר' משה בן ר' הלל²: מתחילת בואנו תלמידי רבינו הגר"א לא"י שנת תקס"ט (אפרים בכורי³), התחילה האתחלתא המעשית הראשונה של "אילת השחר"⁴ שבחז"ל⁵. — והאתחלתא של "עת לחננה"⁶ בתפקידו של משיח ראשון משיחא דאתחלתא⁷ מב"י, בטוריא דעזרא ונחמיה⁸, כמו בימי כורש בימי בית שני, שעל זה התכוון רבינו הגר"א הרבה בחבוריו הקדושים בתורת הקבלה⁹ ביעודו של רבנו שהוא נהורא דמב"י בדרגא

1. דרשה זו נמצאה בסמוך לקטע הקודם וכנראה בגלל ענין הפקידות המוזכר בה. איזכורים מררשה זו נמצאים גם בספרים: חזון ציון, מדרש שלמה, המגיד דורש לציון.

2. בנו של ר' הלל ריבלין מח"ס קול התורן, נודע בכינויו "המגיד דורש לציון" על פעולותיו בדרשותיו לעליה לא"י ולאוסון כספים לא"י בתקופת עליית תלמידי הגר"א, עלה לא"י ונתמנה לראשות הישוב בא"י בש' ת"ר. תולדותיו ע' בס' "המגיד דורש לציון".

3. ירמיה לא, ח — ע' קה"ת פ"ב ס"א (עמ' תפ). 4. אילת השחר המעשית.

5. ירושלמי ברכות א, א. אסתר רבה י, יב. 6. ע' קה"ת פ"ד ס"ג (עמ' תקכ"א).

7. ע' קה"ת פ"ב סס"ו (עמ' תפ"ח), פ"א ס"ו (עמ' תס"ט).

8. ע' קה"ת פ"א ס"ט (עמ' תע"א), פ"ב סקט"ז (עמ' תצד).

9. ע' בהגר"א. תו"ח כו, ב ד"ה רימין מקרבת וע' קה"ת פ"א ס"ג (עמ' תסג — ד). וע' בס' באורי הגר"א לאגדות הש"ס ברכות דף טו אות נ"ג ושם בכאר אברהם. וענין זה מובא כבר בספרים קדמונים (מקורות ע' התקופה הגדולה עמ' צו וע' אם הבנים שמחה עמ' קכה, קלא).

דטוב¹⁰. וכאשר קבענו מושבנו בעיה"ק ירושלים ת"ו בשנת תקע"ב "מעונתו" בציון¹¹. תחילת פקידה ג'¹¹ דאתחלתא של "עת הזמיר" בסוד "קול התור", ובאחד הימים באותה שנה תקע"ב, שבו הניחו את היסוד להקמת "בית מדרש אליהו"¹² ע"ש רבינו הגר"א ויחד עם זה הכנת פעולה חשובה לבנין ירושלים, נראה לנו תלמידי רבנו הגר"א בגוונין נהירין כי באותה שעה נפתח החלון הראשון של מחיצת הברזל לחיבור הזכות של ברית אבות (החיבור שהוא יסוד דת"ת דרך מלכות) שהיה נפסק מחורבן ביהמ"ק¹³. ואותו היום היה יום כ' לעומר¹⁴ שהוא יסוד דת"ת כידוע ליי"ח.

10. ע' גם בזיהרותא דאברהם (הע' לז"ח עמ' 244 הוצ' מוסד הרב קוק) דף כט ע"ד ושם הערת הרצ"י הכהן קוק מאלפי מנשה סי' קעז, קב. וע' תולדות יצחק ח"ג דף קמא. וע' גם ב"ק נה. זו' א. ל: (ב, קנב. רל.) ובנדה לח. "משה נהג טובת עין" וכו'. וע' שבת קא: ועוד. וע' עליות אליהו (עמ' לב הע' פה) ובסערת אליהו (עמ' 30) וכן מרן הרב קוק בכרוז למען בכנ"ס הגר"א (חלקו ב"שיחות הראיה") וע' אג' ראייה ב, קסח. ועיין אגרות חזו"א עמ' נח.
 10* תהלים עז, ג. 11. נראה שט"ס רצ"ל ב'.
 12. אולי הכונה לבהכ"נ "החורבה" שנקרא גם כשם זה.
 13. ע' ברכות לב: "מיום שנחרב בהמ"ק נפסקה" וכו'.
 14. ה' באייר יום העצמאות — וע' גם בס' מדרש שלמה (עמ' 53) שמזכיר סיפור זה וכן מסורת מהגר"א על ב' ימים מיוחדים בספירות העומר כ' בעומר, מ"ב בעומר.